

## CULTURA I VALORS ÈTICS.

### Estudi del fenomen religiós. 2ª part.

---

TEXT PER A LLEGIR, COMENTAR I ANALITZAR A LES CLASSES.

PERTANY AL LLIBRE: Les religions explicades als fills, de Roger-Pol Droit, La Campana, Barcelona, 2.000.

(Els capítols en que està dividit no són del llibre original)

---

#### 4. EL MOT «RELIGIÓ», I D'ALTRES PARELLES DE BALL.

- Hauríem d'ocupar-nos de la definició del mot "religió". Encara no hem parlat de què vol dir. D'on ve, aquesta paraula?

- És un terme que ve del llatí. Hi ha dues maneres d'explicar-ne l'origen, i els savis discuteixen sense poder decidir quina explicació és la bona. Ja veuràs que és interessant, observar la diferència entre els dos sentits.

Hi ha especialistes que diuen que el mot "religió" ve de **religare**, que en llatí vol dir "relligar". La idea, ja ho veus, és ben senzilla: "Anomenem, "religió" allò que mira de relligar o lligar el món dels humans i el món diví." En aquest sentit, anomenem "religió" totes les activitats que volen relligar els homes i els déus, o si vols, la Terra i el Cel, o el món natural i el món sobrenatural. En tot els casos, la significació central és "relligar".

D'altres savis diuen que el terme "religió" ve del llatí **relegere**, que vol dir "rellegir". Per als romans, quan recitaven una pregària o feien un sacrifici en honor dels déus, el més important era no haver comès cap error, haver-ho rellegit tot amb precisió. Religió, en llatí, pot voler dir "escrúpol". Ja ho veus; és ben curiós: el mot "religió" també pot voler dir "escrúpol". En aquest cas, la idea principal és que cal posar molta atenció, que és qüestió de no equivocar-se, i estar molt segur d'haver fet tots els gestos adequats i d'haver dit totes les bones oracions. Aquest segon sentit insisteix en un altre aspecte de la religió...

#### **ACTIVITAT 1.**

**---I tu que prefereixes: el sentit de religió com religare o com relegere?  
Justifica la teva resposta.**

- L'aspecte de la cosa "estricta"...

- Sí; aquí retrobem idees que vénen de l'Antiguitat. Entre els romans, per exemple, es pensava això: si en el curs d'una cerimònia religiosa el sacerdot s'havia equivocat d'un mot, d'un gest, tots els habitants de la regió serien castigats. Els déus es podien enfadar. Podien destruir les collites, o desfermar tempestats, o propagar malalties. Així, doncs, calia repetir les fórmules sagrades sense equivocar-se ni d'una coma, encara que ja no se n'entengués el sentit.

Aquests dos orígens possibles del mot "religió" en llatí ("relligar" o bé "rellegir"), també es poden relacionar amb allò que jo en dic "els dos costats" de les religions. En efecte, totes tenen un costat "interior" i un costat "exterior".

- I què vol dir, això?

- L'"interior" són els sentiments religiosos, les conviccions, les creences, la fe: tot allò que l'esperit dels éssers humans sent i viu de manera personal i íntima. En aquest sentit, l'experiència personal passa en primer lloc "a l'interior" de cadascú. L'important és el que sentim personalment.

L'altre vessant és tot allò que passa "a l'exterior" del cap de les persones, en la societat: reunions en les esglésies, cerimònies i rituals, sacerdots i monjos, hàbits i festivitats fixes en el calendari. Tots aquests elements pertanyen també a la religió. Però, com pots veure, no se situen en el mateix pla que els sentiments personals de cadascú.

**ACTIVITAT 2.**

*---Busca exemples del que l'autor anomena costat "exterior" de la religió. Pensa en les teves experiències pròpies i properes, o pots aportar qualsevol coneixement que tinguis en religions antigues o llunyanes.*

- Llavors, segons tu, quan una sola persona es fabrica la seva creença personal, no és una religió?

- És una part de religió. Un element, diguem. Però no correspon del tot a la definició de la religió. Si una persona fabrica la seva creença personal, aquesta religió existeix en la seva ment, "a l'interior", però no és compartida per d'altres, "a l'exterior".

Quan una persona té la "seva" religió ben bé d'ella sola (en el sentit de les seves conviccions, de les seves creences individuals), aquesta religió no té cerimònies, ni adeptes, ni temples, ni pregàries, ni rituals, ni festes col·lectives. Però una religió no pot estar constituïda exclusivament d'idees individuals, sinó que es compon també d'una sèrie d'activitats que apleguen les persones en una societat. Cal que els dos costats existeixin.

I no serà pas, aquesta, l'única parella d'oposats que trobarem pel camí.

- Què és, una parella d'oposats?

- Són dues idees contràries però inseparables. Formen un conjunt, com ara "bo o dolent", "positiu o negatiu". Per definir les religions, la parella d'oposats "SAGRAT o PROFÀ" és molt important.

Anomenarem SAGRAT allò que es considera en possessió d'un poder que ultrapassa el dels humans i el de la naturalesa. Un arbre pot ser sagrat, i també una pedra, un animal o un edifici. En aparença, res no els distingeix dels altres. Però se'ls considerarà diferents. Són a part. Fins i tot seran tan diferents que ningú no s'hi podrà atansar sense precaucions. En cada religió, tota una sèrie de regles defineix les precaucions que cal prendre per poder acostar-se a les coses sagrades.

Allò que és PROFÀ és molt més fàcil de definir: és tot allò altre! Tot el que no és sagrat, és a dir, el món banal, quotidià, sense misteri ni poder particulars, és profà, vet-ho-aquí. Una de les activitats principals de les religions consisteix a "vigilar la frontera", per dir-ho així, entre les coses profanes i les sagrades.

- I què passaria si algú creuava aquesta frontera sense parar-hi compte?

- Catàstrofes! En tot cas, esdeveniments greus. Tot depèn de les religions, és clar. Però la idea central és que les coses sagrades posseeixen un poder terrible. El sagrat és considerat com quelcom de meravellós, de sublim, i al mateix temps de temible, d'espantós. Des del punt de vista religiós, el sagrat pot ser destructor per als éssers humans si no observen les regles.

I la primera de les regles és justament la de respectar la frontera que separa el sagrat del profà. "Profanar" un temple o una tomba és no preocupar-se del seu caràcter sagrat, entrar-hi com a qualsevol altre lloc.

- I com s'entén això? Allò que és sagrat per a algú, no sempre ho és per a un altre?

- És clar que no! Com que és una qüestió de creença! Però podem no compartir la creença d'un altre i tanmateix respectar-la. Aquesta creença, encara que la considerem errònia o estrambòtica, és considerada essencial per als convençuts. Per a ells és vital! Si hi ha gent que creu que un arbre és sagrat, no et posaràs a tallar aquest arbre simplement perquè no hi creus! Encara que aquest arbre sigui un obstacle per fer passar una carretera o unes línies elèctriques.

El mateix podem dir d'un temple o d'una tomba. Un temple hindú, per exemple, no té res de sagrat als meus ulls. Però si uns hindús em prohibeixen d'entrar-hi, perquè pensen que aquest lloc sagrat és reservat als hindús, he de respectar la prohibició, per respecte per a ells. Cal que ens esforcem per respectar tota creença compartida per éssers humans, sempre que no sigui perillosa ni nociva, encara que no la compartim.

### **ACTIVITAT 3.**

**---Practiquem la creativitat: pensa una història en la que crearàs una nova creença religiosa. Hauràs de pensar tant en el costat "interior" de la teva religió, com en l'"exterior" (tal i com els ha definit l'autor). També hauràs de definir la frontera entre allò sagrat i allò profà. Vinga, imagineu i escriviu -també podeu il·lustrar amb dibuixos si us vé de gust-. El límit de la vostra activitat el ficareu vosaltres mateixos, però penseu en que sigui proporcional al tema que estem fent.**

## **INDICACIONS DIDÀCTIQUES.**

L'activitat pot anar destinada a 1r o 2n, doncs es treballen nocions molt bàsiques del fenomen de la religió. Es podria dedicar més d'una sessió, ja que es podria dedicar tota una sessió a tornar les activitats avaluades i a revisar-les a l'aula.

## **COMPETÈNCIES I CONTINGUTS CLAU AFECTATS.**

### ***DIMENSIÓ PERSONAL:***

- COMPETÈNCIA 1: ACTUAR AMB AUTONOMIA EN LA PRESA DE DECISIONS I SER RESPONSABLE DELS PROPIS ACTES.

CC3. El concepte de llibertat i els seus límits.

CC4. Les lleis i les seves implicacions ètiques i socials.

- COMPETÈNCIA 2: ASSUMIR ACTITUDS ÈTIQUES DERIVADES DE LA DECLARACIÓ UNIVERSAL DELS DRETS HUMANS.

CC7. La Declaració Universal dels Drets Humans de 1948.

CC8. Algunes disposicions legals i institucions per a la defensa dels drets humans i de les llibertats.

CC9. Situacions i contextos de conculcació dels drets humans i les llibertats.

### ***DIMENSIÓ INTERPERSONAL:***

- COMPETÈNCIA 5: MOSTRAR ACTITUDS DE RESPECTE ACTIU ENVERS LES ALTRES PERSONES, CULTURES, OPCIONS I CREENCES.

CC21. La dignitat humana i el respecte. Consideració de la igualtat.

CC22. La pluralitat cultural, política, religiosa i altres.

CC23. Diversitat d'identitats. Les diferències i els seus contextos.

CC24. Valors universal i valors compartits. La convivència.

CC25. Àmbits d'actuació de poder i violència. Actituds de tolerància, solidaritat, compromís i les seves manifestacions externes.

### ***DIMENSIÓ SOCIOCULTURAL:***

- COMPETÈNCIA 7: COMPENDRE I VALORAR EL NOSTRE MÓN A PARTIR DE LES ARRELS CULTURALS QUE L'HAN CONFIGURAT.

CC31. La tradició grecoromana, la judeocristiana i la il·lustrada europea entorn de les cosmovisions de: a) el món, b) l'ésser humà, d) la història, d) la divinitat.

CC32. Els principis que es desprenen de les tres cultures. Exemples.

CC33. Els principis i valors que perviuen en els nostres dies. Aportació del budisme i islam. Referència a diferents teories ètiques.